

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ № 12/16.03.2021 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 16.03.2021 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Диляна Илиева
Даниела Тренчева
Ирина Недева
Александър Кашъмов
Илия Вълков

изслуша доклад по жалба на Г.К. срещу информационния сайт “Свободна Европа” по повод публикация със заглавие "Предпазва ли? Какви са страничните ефекти? Документ от САЩ хвърля светлина върху ваксината на Pfizer" от 2020-12-09, в която, според жалбоподателя, е извършено нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалба с вх. No 07-058/2020 твърди нарушение на Етичния кодекс на българските медии от страна на информационния сайт “Свободна Европа”.
2. Жалбата е допустима по смисъла на чл. 7 и чл. 8 от Правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика. Подадена е в срок и съдържа всички необходими реквизити.
3. Копие от жалбата и искане за становище са изпратени до сайта.
4. По повод жалбата е постъпил писмен отговор в срока, определен в правилника.

II. ЖАЛБА

Според жалбоподателя “Свободна Европа” е допуснала неточност при тълкуване на числата в информационен материал, свързан с безопасността на ваксината на Пфайзер (<https://www.svobodnaevropa.bg/a/30991658.html>). Ето и мотивите в тяхната пълнота:

“В статията на Свободна Европа “Предпазва ли? Какви са страничните ефекти? Документ от САЩ хвърля светлина върху ваксината на Pfizer” се твърди следното: “Документът показва и честотата на нежелани реакции след поставянето на ваксината. Тази честота

е изведена след прегледи на 38 000 от участниците в проучването (получили ваксина и получили плацебо) два месеца след втората доза.

Най-често се среща реакция на мястото на инжекцията (при 84,1), главоболие (55,1), тръпки по тялото (31.9), висока температура (14.2%).”

Внимателния прочит на цитирания документ на Пфайзер показва, че процентите са изчислени спрямо общия брой на случаите с най-малкото една нежелана странична реакция, а не спрямо общия брой на участниците. Броят на случаите с нежелани реакции по възрастови групи и вид е даден на Таблицы 17 и 18 от документа на Пфайзер, а в забележки под таблиците е обяснено какво означават числата.

Например в групата на ваксинираните с ваксината на Пфайзер на възраст над 55 години най-малкото една нежелана реакция след първата доза са имали 1802 души от общо 7500 или 24. Тъй като Свободна Европа не посочва броя на случаите с нежелани реакции се създава грешната представа, че, например, 55.1% от ваксинираните са имали главоболие.

В Таблица 18 е показано, че при ваксинирате на възраст над 55 години главоболие след първата доза са имали 454 души, от които леко главоболие 348, което е съответно 6 от всички ваксинирани. В плацебо групата тези проценти са по-ниски – 4. При втората доза случаите на главоболие при ваксинираните над 55 години се увеличават до 647, или 9 след първата доза и 11% след втората.

Така главоболие след първата доза са имали общо около 1400 ваксинирани, а след втората около 1700 от общо около 17400 ваксинирани. Това означава, че около 8 след втората, което е много далеч от 55.1%”.

Жалбоподателят настоява КЖЕ да обяви нарушение, а медиата да публикува поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО

1.1 Точност, 1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

От ответната страна е постъпило становище, подписано от главния редактор на Софийското бюро на “Свободна Европа” Т. В. Редакцията е сравнила текста на материала с цитирания доклад на Американската агенция по храните и лекарствата – и не е открила несъответствия. Не е открила и несъответствия и с материалите и на световните медии, отразили въпросния доклад.

V. ФАКТИ

Публикацията на “Свободна Европа” е информационен материал. Оспорваната част е следната: *”Документът показва и честотата на нежелани реакции след поставянето на ваксината. Тази честота е изведена след прегледи на 38 000 от участниците в проучването (получили ваксина и получили плацебо) два месеца след втората доза. Най-често се среща реакция на мястото на инжекцията (при 84,1), главоболие (55,1), тръпки по тялото (31.9), висока температура (14.2%).”*

Претенцията на жалбоподателя се основава на използвани на количествени методи . Според Г.К. текстът въвежда потенциалния читател в заблуждение. Процентите трябва да бъдат посочени спрямо общия брой на нежеланите реакции, а материалът навежда на мисълта, че са посочени спрямо общия брой на участниците в изследването.

Строго погледнато, на такова тълкувание навежда единствено предлогът “при”. Но иначе процентите са приведени коректно и не доказват опит за съзнателна заблуда на читателя. Това показва както внимателният анализ на Доклада на Американската агенция по храните и лекарствата (стр. 33-39), така и репортажът на “Вашингтон поуст”, на който се позовава “Свободна Европа”.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата на Г.К. и приложените към нея материали. Жалбата се отнася до разпоредбите за точност и достоверност в Етичния кодекс на българските медии.

Строгата граматическа интерпретация на информационния материал не доказва тезата на жалбоподателя дори за несъзнателен опит за въвеждане на аудиторията в заблуждение, а според КЖЕ още по-малко - за съзнателна заблуда в тълкуванието на числата – и във вреда на ваксината на “Пфайзер”.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалба с вх. No 07-058/2020 на Г.К. срещу информационния сайт “Свободна Европа” по повод публикация със заглавие "Предпазва ли? Какви са страничните ефекти? Документ от САЩ хвърля светлина върху ваксината на Pfizer" от 2020-12-09 за неоснователна.

КЖЕ приветства внимателно вглеждане на гражданите в достоверността на журналистическите публикации. Обратната връзка е от особена важност за качествената журналистика.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

Изпълнителен директор на Фондация “НСЖЕ”:

Адриана Попова